



Advies nr. 27/2008 van 3 september 2008

Betreft: Advies uit eigen beweging met betrekking tot de code waartoe de verkrijgers van rijksregistergegevens zich verbinden bij het uitvoeren van hun wetenschappelijke onderzoeksopdracht (A/2008/029)

De Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer;

Gelet op de wet van 8 december 1992 *tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens* (hierna "WVP"), inzonderheid artikel 29;

Gelet op het advies uit eigen beweging n° 16/2006 van 14 juni 2006 *met betrekking tot de modaliteiten van de mededeling van informatiegegevens van het Rijksregister met het oog op (wetenschappelijk) onderzoek*;

Gelet op het overleg van 28 april 2008 tussen een vertegenwoordiging van de Commissie en een vertegenwoordiging van de "onderzoekswereld";

Gelet op het verslag van de heer Voorzitter;

Brengt op 03/09/2008 het volgend advies uit eigen beweging uit:

A. ANTECEDENTEN

Het advies van de Commissie uit eigen beweging van 14 juni 2006 *met betrekking tot de modaliteiten van de mededeling van informatiegegevens van het Rijksregister met het oog op (wetenschappelijk) onderzoek* regelt voornamelijk de werkwijze m.b.t. schriftelijke enquêtes. Met betrekking tot wetenschappelijke onderzoeken die face-to-face enquêtes vereisen, besliste de Commissie verder overleg te voeren met de onderzoekswereld.

Dit overleg d.d. 28 april 2008 tussen vertegenwoordigers van de Commissie en vertegenwoordigers van de "onderzoekswereld" resulteerde in een code waartoe de verkrijgers van rijksregistergegevens zich verbinden bij het uitvoeren van hun wetenschappelijke onderzoeksopdracht.

Deze code werd aangenomen op zitting van de Commissie van 21 mei 2008 en op zitting van de Commissie van 3 september 2008 werd deze code geformaliseerd in onderhavig advies uit eigen beweging.

B. INHOUD VAN DE CODE

Voor het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek aan de hand van een steekproef uit de bevolking kan een instelling naar Belgisch recht voor een doelstelling van algemeen belang een mededeling verkrijgen van identificatiegegevens uit het Rijksregister na machtiging van het Sectoraal Comité van het Rijksregister.

Indien het gaat om schriftelijke vragenlijsten voor een eenmalige bevraging zal het Rijksregister zelf de verzending van de vragenlijsten met introductiebrieven verzorgen met materiaal geleverd door de onderzoeksinstelling. Ook de nazendingen kunnen op dezelfde wijze worden bezorgd. Het Rijksregister maakt in dit geval enkel in gecodeerde vorm die informatie over aan de onderzoeksinstelling die nodig is om een analyse van de non-respons mogelijk te maken. Een schriftelijke enquête is de regel en de mondelinge enquête de uitzondering. Indien de onderzoeker niet kan of wil werken met een schriftelijke vragenlijst wordt dat aangevraagd en gemotiveerd bij het Sectoraal Comité. Een onderzoek waarbij gebruik gemaakt wordt van rijksregistergegevens mag niet vermengd worden met commercieel onderzoek (zgn. omnibusenquêtes). De verantwoordelijke voor het onderzoek zal er op toezien dat eventuele onderaannemers dit niet doen.

Voor mondelinge of telefonische bevragingen zal het Rijksregister de passende persoonsgegevens overmaken aan de onderzoeksinstelling, mits deze zich verbindt tot het naleven van volgende bepalingen:

1 Aangaande het verkrijgen van instemming van de betrokkene

De prospectieve respondenten worden niet onaangekondigd bezocht. Zij krijgen eerst een introductiebrief of telefoongesprek waarbij de doelstellingen van het onderzoek worden uiteengezet en hen de gelegenheid wordt geboden om te melden dat zij niet wensen bezocht te worden. Deze introductie vermeldt minstens volgende elementen:

- a) de naam en het adres van de verantwoordelijke voor het onderzoek;
- b) de doeleinden van het onderzoek;
- c) indien dit het geval is: aan welke andere personen of instanties gegevens uit het onderzoek zullen worden bezorgd;
- d) het vrijwillig karakter van de medewerking en het feit dat aan niet medewerking geen nadelige gevolgen verbonden zijn;
- e) het bestaan van een recht op toegang en op verbetering van de persoonsgegevens zolang de gegevens niet zijn gecodeerd.

Personen die zich voor het onderzoek afmelden mogen niet verder gecontacteerd worden en hun contactgegevens worden vernietigd.

Personen die niet hebben afgemeld maar bij contact in een eerste reactie toch aarzelen om mee te werken mogen hergecontacteerd worden om hiertoe vooralsnog overtuigd te worden, eventueel door een andere interviewer. Zogauw echter duidelijk is dat de persoon ondubbelzinnig weigert (een zgn. 'harde weigering') moeten deze pogingen gestaakt worden. Meer dan drie pogingen mogen in ieder geval niet ondernomen worden, afwezigheden niet meegeteld.

Personen die na degelijke informatie weigeren mee te werken mogen niet verder gecontacteerd worden, steekproefsgewijze controles op de door de enquêteur gerapporteerde veldwerkervaring niet te na gesproken. Hun contactgegevens worden daarna vernietigd.

De analyse van de non-respons kan alleen gebeuren op basis van de persoonskenmerken die in het rijksregister zelf voorkomen, zogenaamde non-responsvragenlijsten mogen niet worden gebruikt.

2 Aangaande de training van interviewers

De onderzoekers die belast worden met het afnemen van interviews moeten voor deze taak een gepaste opleiding hebben genoten.

Deze opleiding zal ondermeer bevatten:

Een overzicht van de wetgeving ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer voorzover toepasselijk op het afnemen van interviews en het omgaan met persoonsgegevens hierbij verkregen. Een overzicht van de gedragsregels zoals voorzien in dit document. Hierbij zal bijzondere aandacht besteed worden aan het onderscheid tussen een 'zachte weigering' en een 'harde weigering'.

De interviewers zullen contractueel gebonden zijn tot het respecteren van deze regels en zullen op de hoogte gesteld worden van de sancties die overtredingen meebrengen.

3 Aangaande de beveiliging van de persoonsgegevens

De verkregen rijksregistergegevens mogen niet bewaard worden op een computer die toegankelijk is, elektronisch of fysisch, door niet bevoegden. De onderzoekers die bevoegd zijn voor de verwerking van rijksregistergegevens moeten bij naam uitgelijst zijn, moeten deskundig zijn en contractueel of statutair verplicht zijn het vertrouwelijk karakter van de betrokken gegevens in acht te nemen.

Er wordt zo vlug als mogelijk overgegaan tot de codering van de persoonsgegevens. Dit houdt in dat de contactgegevens afgezonderd worden van de onderzoeksgegevens en dat zij enkel met elkaar in verband kunnen gebracht worden door een betekenisloze code. Het bestand met de contactgegevens blijft maar zolang bewaard als nodig is om de kwaliteitscontroles uit te voeren en wordt dan vernietigd. Indien de identificatiegegevens voor langere tijd bewaard moeten blijven om vervolgonderzoek bij dezelfde respondenten mogelijk te maken zal het concordantiebestand dat het verband legt tussen de gecodeerde gegevens en de identificatiegegevens in principe in bewaring gegeven worden bij een 'trusted third party' die onafhankelijk is van de onderzoeker in de zin van het advies van de Commissie Nr 02/2007 van 17 januari 2007¹. Enkel indien dit voor een bepaald onderzoek onmogelijk zou blijken kan hiervan afgeweken worden. Deze uitzondering wordt in het machtigingsverzoek aangevraagd en gemotiveerd.

Eventuele onderaannemers mogen maar beschikken over onderzoeksgegevens, gecodeerd of niet, voor de uitvoering van hun opdracht binnen het onderzoek. De verantwoordelijke van het onderzoek moet zich verzekeren van de vernietiging van onderzoeksgegevens door de onderaannemer, in het bijzonder van de identificatiegegevens.

¹ *Betreffende het ontwerp van koninklijk besluit houdende bepaling van de regels volgens welke bepaalde ziekenhuisgegevens moeten worden medegedeeld aan de Minister die de Volksgezondheid onder zijn bevoegdheid heeft.*

Gecodeerde onderzoeksgegevens mogen in gepaste omstandigheden gearhiveerd worden door de verantwoordelijke van het onderzoek en ter beschikking gesteld worden voor wetenschappelijke doeleinden zoals secundaire analyses door andere onderzoekers. Ongecodeerde onderzoeksgegevens en gegevens verkregen van het Rijksregister mogen nooit aan derden worden verstrekt of voor andere onderzoeksdoeleinden dan deze gemeld in de machtiging worden gebruikt.

De consulent inzake informatieveiligheid en bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de onderzoeksinstelling zal desgevraagd verslag uitbrengen aan het Sectoraal Comité over de veiligheidsomstandigheden waaronder het onderzoek gebeurt. Bij inbreuken op deze gedragsregels zal de instelling het Sectoraal Comité op de hoogte stellen en een gepaste sanctie voorzien. Bij zware inbreuken zal de verdere mededeling van gegevens uit het Rijksregister aan de instelling worden geschorst.

4 Aangaande de rapportering

De rapporten en publicaties die worden gemaakt op basis van de onderzoeksgegevens verkregen met behulp van rijksregistergegevens zullen enkel anonieme gegevens bevatten. Dit betekent dat de categorieën van alle statistieken en tabellen voldoende algemeen zijn zodat niemand in staat is er het antwoord van een bepaalde persoon uit af te leiden. Ook bij het citeren van tekstuele antwoorden van respondenten wordt er over gewaakt dat hierbij niemand kan geïdentificeerd worden.

Voor de Administrateur m.v.,
Het Afdelingshoofd ORM,

De Voorzitter,

(get.) Patrick Van Wouwe

(get.) Willem Debeuckelaere